

KULTURA

Hrdinka dvousetstránkové prózy se jmenuje Magdaléna. Její „nejhodnější a nejmilejší a nejveselejší“ maminka jí ale neřekne jinak než Mojenka. Bystrá a zvidavá dívka obývá se svými rodiči starý dům ve vesnici ležící nedaleko Prahy a absencí sourozence jí plně vynahrazuje blízkost milovaného lesa. Její vášní je totiž příroda (a malování přírodních motivů). Pro to má velké pochopení hrdinčina maminka – zapálená přírodovědkyně, která „pracuje v ústavu a učí na vysoké škole“ –, byť ona dává přednost flóře, zatímco Magdaléna se zajímá především o faunu.

Jenže jednoho dne se máma s tátou naráz přestanou smát. A krátce nato své dceři prozradí, že maminka má rakovinu a čeká ji operace následovaná vyčerpávající léčbou. Maminka sice poté tráví veškerý čas doma, ovšem dívčin kontakt s ní se záhy omezi na krátké návštěvy u jejího lůžka, což přirozeně nese velmi těžce. Hrdinčin smutek a obavy nedokáže zahnat ani usouzený otec, ani starostlivá babička, která jim začne vypomáhat, a dokonce ani ohromný a nádherný Lexikon lesa, který od rodičů dostane. I v této nelehké situaci však Magdaléna zůstává dítětem, objevujícím každý den nové věci a zažívajícím nejrůznější dobrodružství, nad nimiž dospělí kolem ní občas jen nevěřícně krouží hlavou.

Olga Stehlíková si v české literatuře vydobyla uznání jako básnička (sbírka Týdny jí vynesla cenu Magnesia Litera), literární kritička a nakladatelská redaktorka, v posledních letech se však výrazně zapsala do povědomí čtenářů i jako autorka knih pro děti. Za dobrodružnou knížku Kařut & Řabach (2019) byla nominována na Zlatou stuhu, v próze Kluci netančej! (2019) vyprávěla o chlapci se slabostí pro balet, její publikace Já, člověk (2021) vyšla poté, co s rukopisem (nazvaným ještě Katalog lidí) vyhrála literární soutěž pořádanou Albatrosem, a všechny zmíněné tituly se objevily v prestižním katalogu Nejlepší knihy dětem. Její cílovou skupinou zůstávají i tentokrát primárně starší děti (cca 9–14 let). Mojenka má ale co nabídnout též čtenářům z řad mládeže a dospělých. Základním předpokladem je v tomto případě míra fascinace přírodou podobná té hrdinčině, jinak hrozí přehlcení množstvím (bezesporu velmi zajímavých) poznatků zakomponovaných do dialogů Magdalény a její maminky. Není ostatně náhodou, že jedna z autorčiných dospívajících dcer právě shání prostředky na vydání své vlastní knihy věnované zvířatům, jimž hrozí vyhynutí. S ohledem na téma a vůbec atmosféru celého příběhu je u čtenářů žádoucí jemnocitnější povaha, o čemž svědčí i křehké a místy až melancholické půvabné ilustrace v tlumených barvách, kterými knihu bohatě vybavila Andrea Tachezy. Samotné vyprávění z dětské perspektivy působí věro-

Kvalitní dětské literatury s tematikou smrti u nás vychází poskrovnu. Teď přibyla Mojenka z pera Olgy Stehlíkové, určená čtenářům od devíti let.

Milé děti, vezte, že smrt existuje. I když to bolí...



Mojenka Olgy Stehlíkové se citlivě zabývá tématem smrti. Je určena čtenářům od devíti let.

FOTO: HOST BRNO

hodně, stejně jako sama Magdaléna, jejíž jazyk a chování jsou zcela přiměřené jejímu věku. A tak se hrdinka začíná stydět projevat své city k dospělým před vrstevníky, často se chová netaktně, či přímo drze a leccos si nechává pro sebe. Méně obvyklá je míra imaginace, kterou dostala do vínku, a také výše uvedené nadšení pro všechno živé kolem nás – obojí mohou Magdaléně mnozí teenageři a zejména jejich rodiče jen závidět. Kdo by však chtěl měnit s dívkou v tak složité životní situaci, jakou je postupná ztráta milované matky.

Celý proces odcházení blízkého člověka se autorce podařilo zobrazit citlivě, bez patosu nebo přílišného zjemňování, co se týče popisů ženina fyzického stavu. Pozornost si v této souvislosti zaslouží spisovatelčina zmínka o Cestě domů – reálné neziskové organizaci snažící se kromě jiného rozšířit povědomí o tom, že umírání je důležitou součástí lidského života. Její spoluzakladatelkou je Martina Špinková, která sama rozšířila skrovný počet dětem určených literárních děl s touto tematikou jako překladatelka (Když dinosaurům někdo umře) a také jako

autorka/ilustrátorka (Anna a Anička: o životě na začátku a na konci).

I O SMRTI LZE PSÁT S FANTAZIÍ A BEZ PATOSU

Mojenka zachycující trojici po sobě jdoucích podzimů v hrdinčině životě není ani zdaleka četbou smutnou, nebo dokonce depresivní. Ličení hrdinčiných lesních eskapád nebo její „záchranné mise“ v chovatelském kroužku vyvolá úsměv, stejně jako vyprávění o dívčiných problémech s učitelkou přírodopisu, již přezdívá Maňas a kterou neváhá při hodinách opravovat. A vděčnou figurou je i postava Magdalénina zavalitého otce, profesí historika, jehož bytostný sklon ke šprýmům nedokáže docela potlačit ani rodinná tragédie. Nápaditě je autorčino využití přírodních motivů v rámci psaní o matčině chorobě: „Jedna háčka mi v těle vyrostla a teď mi ji odstranili tady v nemocnici. Snad už to bude dobrý, snad mi už jinde žádná háčka nepučí, to se teprve uvidí, ale budu se muset ještě hodně léčit. Budu sem chodit na chemoterapii, to je taková cesta, jak zárodky těch hálek vyhnat z těla. A pak mě čeká ozařování. To je, jako by se ty háčky ještě pokoušeli spálit.

Aby už tam nevznikly znovu. Aby se jich tělo úplně zbavilo.“ Motivy jako rak, kůrovec nebo háčky na stromech umožňují hrdince, potažmo dětským čtenářům, nejen lépe si představit popisované události, ale hlavně pochopit jejich význam a pevně místo v řádu tohoto světa (a například nevinut z nich sebe ani ostatní).

Olga Stehlíková Mojenkou opět potvrdila, že její mnohostranný literární talent zahrnuje i tvorbu pro děti. Stejně jako v knize Kluci netančej! světila oteže vyprávění dětské postavě holdující nevšedním zálibám, a přitom v řadě ohledů ztělesňující radosti i strasti většiny svých vrstevníků. Nezalekla se velké autorské výzvy v podobě mnohými dosud tabuizovaného tématu smrti z pohledu dítěte, které se podařilo organicky zapracovat do poutavého a niterak usazeného příběhu. Nezbyvá než doufat, že právě tyto atributy její knihy neodradí potenciální čtenáře – tj. starší děti – a hlavně kupce, tedy jejich rodiče.



PETR NAGY
literární publicista

Jenže jednoho dne se máma s tátou naráz přestanou smát. A krátce nato své dceři prozradí, že maminka má rakovinu.